

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Triapostolatus Septemtrionis

Caesar, Philipp

Coloniæ Agrippinæ, 1642

Notæ Verbales, generales.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43650

ab ijs abstinui manus. Circa res autem ipsas, siquid declaratione aut consideratione dignum occurrere videretur, ad has notas reieci, & in gratiam lectoris impendi. Spero, vt in edendo hæc diu desiderata multis gratus ero, sic in obseruando quædam neminem me læsurum.

Nota Verbales, generales.

1. **C**VM Vita S. Ansgarij Capitulis & Rubricis distincta esset, ego Vitam S. Willehadi, & Vitam S. Rimberti, similiter distinxī, vt & lector continuo opere non nausearet, & citationes à nobis alijsque commodius fieri possent. In quem finem etiam lemmata illa marginalia addidi, vt vbiuis oculis facilè occurreret quod quæreretur.

2. De nominibus trium horū Sanctorum sic inuenio & iudico. Nomen S. Willehadi semper vno modo sine variatione scriptum est, & adhuc hodie Bremæ ita pronunciat.

Nomen autem S. Ansgarij variè in hoc libro scribitur: aliquando per K. Anskarius: aliquando per C. Anscarius: aliquando per CH. Anscharius: aliquando per G. Ansgarius. Vltimam hanc scriptionem puto genuinam esse, & literam G. Gallico more pronunciarī vt SCH; quæ pronuntiatio in hodiernum vsque diem Bremæ vsitata est, vbi absorptâ primâ syllabâ dicunt Sent Scharies, Kirch / stras / Thor / ic. & inde profluxit, vt qui-

quidam per sch scriberent, quod planè à Gallica, qualis hæc est, voce abhorret.

Nomen etiam S. Rimberty aliquando hic scriptum est Rembertus, quod Baronius, Haræus, Lippeloo, & alij retinent: quia tamen in toto textu perpetuò scribitur Rimbertyus, ego illud non mutare, sed retinere malui, vt ostenderem antiquam illius seculi prononciationem. Hodie Bremæ vtramque literam E I coniungunt, & contractâ voce Sent Reimer dicunt.

3. Vitia scriptoria quæ sustuli, eiusmodi ferè sunt: tempto, dampno, pro tento, dampno: nuntio, negotium, pro, nuncio, negocium: Dioecesis, pro, Diœcesis: Reuerentissimus, pro, Reuerendissimus: Parochia, pro, Parochia: pulcher, sepulchrum, pro, pulcer, sepulcrum: mi domina, pro, mea domina: fortuitu, pro, fortuito: pacior, pocior, toctius, pro, patior, potior, totius: scola, pro, schola: pyrata, pro pirata: & similia quàm plurima.

4. Correxì etiam Idolatria, pro, Idololatria: est enim *ἰδωλία λατρεία*. Item Kalenda, quod in singulari numero non dicitur, sed Kalendæ, arum, in plurali: nolim etiam per K scribere, cum sit in Latino Calo, as, ate, id est, interpono, sicut dies ille bissextilis ex quatuor annorum sex horis confluens in Februaria interponitur seu intercalatur: vox certè Græca non est, quod Proverbiū, Ad Calendas, Græcas,

cas,

cās, ostendit; quia Græci vocem illam non habent. Item illud, Quilibet, quælibet, pro, quidam, quædam, quod nimis frequens in hoc scripto est.

5. Reliqui etſi minùs Latina, tunc tamen & nunc, præſertim Eccleſiaſticiſ uſitata: ſibi, pro, illi: illi, pro, ſibi: innotuit, pro, notum fecit: beniuolentia, pro, beneuolentia: quatinus, pro quatenus: quatinus, pro, vt: Pſalterium, pro, Pſalmo: artiùs, pro, arctiùs: & vocem omnimodis, pro omnimodo, ubique retinui, quia tum uſitata, & hodie fortè non omnino barbara eſt, q. omnibus modis diceretur, pluraliter, quod alias ſingulariter q. omnimodo dicitur.

6. Inter cætera etiam hoc mihi mouendum uidetur, quòd hinc inde Coniunctiones aduerſatiuæ, vel, ſiue, ſeu, pro copulatiua, &, inueniuntur: vt longè vel prope, pro longe & prope; Coëpiſcopis, Presbyteris, ſeu cæteris Eccleſiaſticiſ Ordinibus; Principibus, Ducibus, ſeu Comitibus; vel cunctis Chriſtianiſ Dei fidelibus; pro, &, atque. & ſimilia, quæ cum hac admonitione reliqui.

7. Frequens eſt in hoc opere, infinitiuos Actiuos pro Paſſiuis ponere; vt, curauit hic interſerere, pro, interſeri: in literis inſtruere iuſſit, pro, inſtrui: priuilegia iuſſit deſcribere, pro, deſcribi: præcepit eum erudire, pro, erudiri: & ſimilia, quæ intacta reliqui, quia aliqua ratione adhuc tolerabilia ſunt

sunt, & interpretatione iuuari possunt.

8. Obseruandum etiam est, in hoc opere frequenter Plusquamperfecta Coniunctiui pro Præsentibus poni, sic: quatenus Legatio crescere in Gentibus potuisset, pro, posset: item debuisset, pro, debeat: cœpissent, pro, cœperint. Ex aduerso: impleret, pro, impleret vel impleuerit: redimeret, pro, redemerit: præpararet, pro, præpararit: haberet, pro, habuerit; & similia, quæ cum hac admonitione reliqui.

9. Inuenias etiam non rarò Deponentia Passiue posita; vt conaretur, protestarentur, & similia, quæ non expunxi.

10. Placitum frequens est, pro Consilio & Consultatione, in qua quid omnibus placeret, & quærebatur, & inuentum promulgebatur, quod adhuc hodie apud Belgas Placatum dicitur, apud nos Patentum, quia in patenti & plana forma describitur vt templorum, portarumque valuis, & aliis tabulis affigi possit ad publicam notitiam: ideo Placiti vocem semper Maiusculâ scripsi, vt Lector de singulari significatione moneretur.

11. Missus etiam pro Legato, frequens in hoc opere est; sicut nos Germani adhuc dicimus, *Ein gesanter* / à mittendo: etsi autem Legatus, à legando, quod idem est atque mittere cum mandato, nil aliud sit quàm Missus in hoc tamen opere ita ferè distinguuntur, vt Legatio ad Euangelij prædicationem

tionem, Missio verò ad alias res externas applicetur; ideò & has voces maiusculis lectoris gratiâ scripsi.

Notæ Verbales in Vitam S. VVillehadi.

12. Cap. 2. §. *Accessit.* Rex Angliæ, à quo S. Willehadus veniam ad Frisios Euangelizandi causa eundi impetrauit, appellatur Alachrat, Zachar. autem Lippeloo, & Franc. Haræus in Vitt. SS. 8. Nouembris, eum appellant Alachintum.

13. Cap. 3. §. *Nam &.* Illi voci, Nam, aliquis superscripserat, Tunc: quorum vtrunque quidem verum est; ego tamen malo ipsum primum textum retinere, quia nullum incommodum habet, & causam alteram reddit, præcessit enim prior, cur S. Willehadus diu isto loco manserit.

14. Cap. 3. 4. 5. 6. S. Willehadus ex Angliâ soluens & in Frisiam appellens, primum venit Docyncyrcam in pago Hoftracha, vbi olim Dominus Bonifacius Episcopus martyriatus erat; Franc. Haræus appellat Dockinge, hodie dicitur Dockum: hoc Zachar. Lippeloo totum omisit. Inde venit trans fluuium Loucke in locum Humarcha: illi fluuium Lauinca, & locum Huchmarcke appellant. Inde venit in Thrianta: illi Drentiam appellant; hodie adhuc Drente dicitur. Inde venit in VVigmodiam, quod omnes habent: quæ autem VVigmodia sit, adhuc compertum non ha-